

I

ΜΕΛΕΤΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Διεύθυνση - Επιμέλεια Σειράς: Δρ. **Ιάκωβος Καρεκλάς**, Δρ. **Αναστασία Σαμαρά-Κρίσπι**

ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

FOUNDATION FOR INTERNATIONAL LEGAL STUDIES
OF PROFESSOR ELIAS KRISPIS AND DR. A. SAMARA-KRISPI

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

**ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ
ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ**

ΙΔΡΥΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΗΛΙΑ ΚΡΙΣΠΗ και Δρ. Α. ΣΑΜΑΡΑ-ΚΡΙΣΠΗ

Μελέτες Διεθνούς Δικαίου και Διεθνούς Πολιτικής - Τόμος Ι

Δίκαιο του Κυπριακού Ζητήματος

Επιστημονική συνεργασία:

- Δρ. Ιάκωβος Καρεκλάς,
*Διεθνολόγος, Αναπληρωτής Καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Φιλοσοφίας του Δικαίου, Τμήμα Νομικής Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου,
τ. Fellow, Νομική Σχολή, Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης*
- Δρ. Αναστασία Σαμαρά-Κρίσπη,
*Διδάκτωρ Νομικής Πανεπιστημίου Μονάχου,
Πρόεδρος του Ιδρύματος Διεθνών Νομικών Μελετών
Καθηγητού Ηλία Κρίσπη και Δρ. Αναστασίας Σαμαρά-Κρίσπη,
Επίτ. Δικηγόρος Αθηνών, τ. Μέλος Δικηγορικού Συλλόγου Μονάχου*

FOUNDATION FOR INTERNATIONAL LEGAL STUDIES
of Prof. ELIAS KRISPIS and Dr. A. SAMARA-KRISPI

Studies on International Law and International Politics - Volume I

Law of the Cyprus Issue

Editorial Board:

- Dr. Iacovos Kareklas,
*Associate Professor of International Law and Philosophy of Law,
Department of Law, European University Cyprus, formerly Fellow, Faculty
of Law in the University of Oxford*
- Dr. Anastasia Samara-Krispi,
*Dr. Juris - Ludwig & Maxmilian University - Munich
President of the Foundation of International Legal Studies
of Prof. Elias Krispis and Dr. Anastasia Samara Krispi, ex Attorney at Law,
Ex Member of Athens and Munich Bar Associations*

Διεύθυνση - Επιμέλεια Σειράς:

Δρ. Ιάκωβος Καρεκλάς
Διεθνολόγος
Αναπληρωτής Καθηγητής
Διεθνούς Δικαίου και
Φιλοσοφίας του Δικαίου
Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τμήμα Νομικής
τ. Fellow, Νομικής Σχολής,
Πανεπιστημίου της Οξφόρδης

Δρ. Αναστασία Σαμαρά-Κρίσπη
Διδάκτωρ Νομικής
Πανεπιστημίου Μονάχου
Πρόεδρος του Ιδρύματος
Διεθνών Νομικών Μελετών
Καθηγητού Ηλία Κρίσπη και
Δρ. Αναστασίας Σαμαρά-Κρίσπη
Επίτ. Δικηγόρος Αθηνών

Δίκαιο του Κυπριακού Ζητήματος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

2014

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα

- Ιπποκράτους 23 - 106 79 Αθήνα

Τηλ.: (+30 210) 33.87.500, Fax: (+30 210) 33.90.075

Θεσσαλονίκη

- Φράγκων 1 - 546 26 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: (+30 2310) 535.381, Fax: (+30 2310) 546.812

- Εθνικής Αμύνης 42 - 546 21 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: (+30 2310) 244.228, Fax: (+30 2310) 244.230

<http://www.sakkoulas.gr> • email: info@sakkoulas.gr

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμία διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Επισημαίνεται πάντως ότι κατά το Ν. 2121/1993 και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με το Ν. 100/1975) απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη και του συγγραφέα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με μεγάλη χαρά εγκαθιδρύουμε και εγκαινιάζουμε την πρωτότυπη Σειρά *Μελέτες Διεθνούς Δικαίου και Διεθνούς Πολιτικής*. Μετά από εμπνευσμένες, αλληπάλληλες και επίμονες συναντήσεις, κατελήξαμε στην πρώτη φάση υλοποίησης μιας μεγάλης ιδέας. Οι παράγοντες της Σειράς αυτής έχουμε τον ευγενή σκοπό να δημοσιεύουμε επιστημονικά κείμενα των κορυφαίων Ελλήνων διεθνολόγων (διδακτόρων και Καθηγητών του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου), εξεχόντων Πρέσβων με μακρά εμπειρία στο διπλωματικό σώμα, εγκρίτων Νομικών, και ακαδημαϊκών στους συναφείς κλάδους της Διεθνούς Πολιτικής και της Πολιτικής Ιστορίας. Στην επιστημονική Σειρά αυτή, που είναι ίσως η μοναδική στο είδος της σε κυκλοφορία ελληνιστί, θα αναλύονται όλες οι πτυχές της επιστήμης του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου και όλα τα (ή πλείστα) φλέγοντα ζητήματα τόσο της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής όσο και της διεθνούς πολιτικής.

Ο πρώτος Τόμος είναι αφιερωμένος στο κυπριακό πρόβλημα, το οποίο εξετάζεται κυρίως εξ'επόμενου Διεθνούς Δικαίου και όχι μόνον και φέρει τον αυθεντικό τίτλο *Δίκαιο του Κυπριακού Ζητήματος*. Στον Τόμον αυτόν επιχειρείται μία δικαιοϊκή, και όπου δει ιστορικοπολιτική, προσέγγιση ενός βαρυσήμαντου ζητήματος της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και ασφαλώς μιας σημαντικοτάτης νομικοπολιτικής υποθέσεως του Ελληνισμού κατ'επέκτασιν. Αν ο αναγνώστης εξετάσει τα περιεχόμενα του πρώτου Τόμου θα διαπιστώσει μετά βεβαιότητας ότι εμπεριέχονται αξιολογότες, αριότες και πραγματικά εξαιρετές αναλύσεις – επιστημονικές συμβολές από εκλεκτούς και καταξιωμένους συναδέλ-

φους στα γνωστικά αντικείμενα του Διεθνούς Δικαίου και της Διεθνούς Πολιτικής. Στο σημείο αυτό πρέπει να λεχθεί ότι, όπως όλες οι συμβολές που παρατίθενται ως χωριστά κεφάλαια, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το ευσύννοπτο κεφάλαιο-άρθρο του προσφάτως εκλιπόντος αιμνήστου Καθηγητού Διεθνούς Δικαίου της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Ηλία Κρίσπη. Το κεφάλαιο του Καθηγητού Κρίσπη, ο οποίος άφησε μια βαρύνουσα και ωφελμοτάτη κληρονομιά στο πεδίο του Διεθνούς Δικαίου, αξίζει να μελετηθεί, όπως και ο Τόμος καθ'ολοκληρίαν, με προσοχή. Είτε συμφωνεί είτε διαφωνεί κανείς με τις απόψεις που ο Καθηγητής Κρίσπης εκφράζει, το άρθρο του διατηρεί την μεγάλη σημασία και διαχρονικότητα του, διότι αναδεικνύει ζητήματα τα οποία παραμένουν ανοικτά προς συζήτηση, επί παραδείγματι αυτό των Βρετανικών Βάσεων στην Κύπρο και της μορφής των διπλωματικών μεθόδων επιλύσεως του διεθνούς προβλήματος της Κύπρου.

Επιθυμούμε να διατυπώσουμε με έμφαση ότι οι απόψεις που εκφέρονται γενικώς εντός των διαφόρων κεφαλαίων του Τόμου εκφράζουν μόνο τους γράφοντας τα αντίστοιχα κεφάλαια και όχι κατ'ανάγκη τους έχοντας την διεύθυνση-επιμέλεια και συν-συγγραφείς του Τόμου, Δρα Ιάκωβο Καρεκλά και Δρα Αναστασία Σαμαρά-Κρίσπη.

Η κρισιμότης και επικαιρότης του Τόμου διαφαίνεται ήδη από το γεγονός ότι τεκταίνονται πολιτικές εξελίξεις και κατά πάσαν πιθανότητα επίκεινται πολιτικές διαπραγματεύσεις προς επίλυση του Κυπριακού προβλήματος. Όσον αφορά την κατεύθυνση του νέου σχεδίου επιλύσεως του κυπριακού, επιτρέπατέ μας να προβούμε στις ακόλουθες επισημάνσεις: η βάση ή η κατεύθυνση της λύσεως σε ένα «νέο σχέδιο Αννάν» θα είναι κατά πάσαν πιθανότητα αν όχι βεβαιότατα η διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία. Τα προσκόμματα που φέρει η Τουρκία στην παρούσα φάση του διαλόγου εντάσσονται στην παγία πρακτική της χώρας αυτής να προβάλλει μαξιμαλιστικές θέσεις εκ των προτέρων, ώστε να

επιτύχει το καλύτερο για αυτήν δυνατόν αποτέλεσμα. Δεν αποκλείεται βεβαίως το «νέο σχέδιο Αννάν» να εμπεριέχει και σπόρους συνομοσπονδίας, όπως εμπεριείχε και το ίδιο το σχέδιο Annan, μολονότι στην πρώτη παράγραφο του η διατύπωση ήταν ότι πρόκειται για διζωνική ομοσπονδία. Το σημαντικό στοιχείο, όμως, όσον αφορά αυτή την συζήτηση, δηλαδή την βάση ή το πλαίσιο της λύσεως που όλοι στην Κύπρο έχουν υπόψιν, είναι ότι η διζωνική δικαιοδική ομοσπονδία, συμφώνως προς όλες τις έγκυρες δημοσκοπήσεις, δεν είναι αποδεκτή από την πλειοψηφία του κυπριακού ελληνισμού. Υπάρχει δέ το επιχείρημα ότι τω 2004 ο κυπριακός ελληνισμός δεν απέρριψε απλώς το σχέδιο Αννάν αλλά την ίδια την διζωνική ομοσπονδία που προεβλέπετο από το σχέδιο εκείνο. Συνεπώς, στον πρώτο Τόμο περί Κυπριακού, δεν θα επιθυμούσαμε να προκαταλάβουμε τις πολιτικές εξελίξεις, ιδίως λαμβανομένης υπόψιν της λεπτότητας του ζητήματος και της ευαισθησίας που οι Έλληνες Κύπριοι επιδεικνύουν σ' αυτό.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η εν λόγω Σειρά εκδίδεται υπό την αιγίδα του ονομαστού Ιδρύματος Διεθνών Νομικών Μελετών του Καθηγητού Ηλία Κρίσπη και της Δρος Αναστασίας Σαμαρά-Κρίσπη. Το Ίδρυμα αυτό μέσα από τα Συνέδρια, τις Ημερίδες που διοργανώνει αλλά και τις εκλεκτές εκδόσεις του προάγει και ενισχύει την μελέτη του Διεθνούς Δικαίου. Η άρτι εκδοθείσα Σειρά συμπυκνώνει και αναδεικνύει τις γνώσεις τόσο των επιμελητών όσο και των στελεχών του Ιδρύματος, αλλά και των συναδέλφων οι οποίοι πραγματικά εκτιμούν και αναγνωρίζουν την αέναη αξία του κλάδου του Διεθνούς Δημοσίου Δικαίου και της Διεθνούς Πολιτικής.

Θερμές ευχαριστίες απευθύνουμε στον έγκριτο Ελληνικό Νομικό Εκδοτικό Οίκο, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ ΑΕ, για την άκρως ποιοτική και άρτια αυτή έκδοση, και προσωπικά στον κύριο Ιωάννη Παπαγρηγοράκη που επελήφθη της διαδικασίας διεκπεραίωσης αυτής της εκδόσεως.

Πιστεύουμε πραγματικά ότι η Σειρά *Μελέτες Διεθνούς Δικαίου και Διεθνούς Πολιτικής* θα αποτελέσει βήμα των ειδημόνων σε μια εποχή που η γνώμη και οι θέσεις των επαϊόντων είναι χρησιμότες και αναγκαιότες όσον ποτέ άλλοτε. Ευελπιστούμε ότι θα αφήσει ανεξίτηλη την σφραγίδα της στους αγώνες για επικράτηση της διεθνούς νομιμότητας και στην Επιστήμη του Δικαίου των Εθνών.

Δρ. Ιάκωβος Καρεκλάς

Δρ. Αναστασία Σαμαρά-Κρίσπη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	VII
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	XI
Δρ. Αναστασία Σαμαρά-Κρίσπη , Διδάκτωρ Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Μονάχου, Επίτιμη Δικηγόρος, Πρόεδρος του Ιδρύματος Διεθνών Νομικών Μελετών Καθηγητού Ηλία Κρίσπη & Δρ. Αναστασίας Σαμαρά-Κρίσπη	
Εισηγητική θεώρηση μερικών σημείων του Κυπριακού Ζητή- ματος.....	XIII
Ηλίας Κρίσπης , Ομότ. Καθηγητής Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών (†26.8.2012), Επίτιμος Νομικός Σύμβουλος Υπουργείου Εξωτερικών	
Μερικές νομικές απόψεις, σχετικές με όλη την «ανάμιξη» του Κ. Ανναν. Νομική μορφή της ανάμιξης του Αννάν στο Κυπριακό.....	1
Κωνσταντίνος Σβολόπουλος , Ομότ. Καθηγητής Ιστορίας Πανεπιστημίου Αθηνών, τ. Πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών	
Η συμπαράσταση του πνευματικού κόσμου στην Ελλάδα προς τον απελευθερωτικό κυπριακό Αγώνα, 1955-1959.....	9
Γιώργος Κασσιμάτης , Ομότ. Καθηγητής Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών	
Πλαίσιο αρχών ευρωπαϊκού και διεθνούς δικαίου για βιώσιμη λυση του Κυπριακού. Διεθνές Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων. Αναδημοσίευση της Διακήρυξης των Οκτώ Ειδικών Επιστημό- νων.....	25
Αντώνης Μπρεδήμας , Ομότ. Καθηγητής Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών	
«Οι κυρίαρχες βρετανικές βάσεις στην Κύπρο υπό το πρίσμα του διεθνούς δικαίου».....	49

Αρετή Τούντα-Φεργάδη , <i>Καθηγήτρια Ελληνικής Διπλωματικής Ιστορίας Παντείου Πανεπιστημίου</i>	
Η Κυπριακή κρίση στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, Δεκέμβριος 1963 – Απρίλιος 1964.	71
Ελίνα Ν. Μουσταίρα , <i>Αν. Καθηγήτρια Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών</i>	
Η πληγείσα λόγω της διαρπαγής πολιτιστικών αγαθών ταυτότητα της Κύπρου ζητά αποκατάσταση	115
Δρ. Ιάκωβος Καρεκλάς , <i>Αν. Καθηγητής Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου</i>	
Διεθνές Δίκαιον και Τουρκική Εισβολή στην Κύπρο 1974: Το επιχείρημα της Συνθήκης Εγγυήσεως.....	127
Θάνος Π. Ντόκος , <i>Γενικός Διευθυντής ΕΛΙΑΜΕΠ</i>	
Ενεργειακές εξελίξεις και το μεταβαλλόμενο περιβάλλον ασφαλείας στην ανατολική Μεσόγειο.....	175
Χάρης Καραμπαρμπούνης , <i>Πρέσβης ε.τ.</i>	
Διεθνείς Αποφάσεις, Συμφωνίες και Σχέδια λύσης του Κυπριακού: μια θεματολογική σύνοψη απο το 1974	211
Κωνσταντίνος Βάσσης , <i>Πρέσβης ε.τ.</i>	
Οι κυπριακές διακοινοτικές συνομιλίες 1968-2012. Συνοπτική θεώρηση του Σχεδίου Αννάν	227